

- освітньо-культурний рівень / М.М.Кузьменко. – Донецьк, 2004. – С.381,389.
31. Лозицький В.С. Політбюро ЦК Компартії України: історія, особи, стосунки (1918-1991). – К., 2005. – С.223.
 32. Марочко В. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору (1929-1941) / В.Марочко, Г.Хілліг. – К., 2003. – С.91.
 33. НЭП: экономические, политические и социальные аспекты / Ред. кол.: А.С.Сенявский (отв. ред) и др. – М.:РОССПЭН,2006. – 544с.
 34. Очеретянко В. Переслідування української інтелігенції в першій половині 20-х рр. (за матеріалами фондів «Російського зарубіжного архіву» Державного архіву Російської Федерації) // 3 архівів ВУЧК,ГПУ,НКВД,КГБ. – 1997. – №1/2. – С.240-252.
 35. Професори Одеського (Новоросійського) університету: Біографічний словник: в 4-х т. / Відпов. ред. В.А.Сминтіна. – Одеса, 2000. – Т.2. – 448с.; Т.3. – 542с.; Т.4. – 476с.
 36. Федотова О.О. Політична цензура друкованих видань в УСРР-УРСР (1917-1990 рр.) / О.О.Федотова. – К.: Парламентське видавництво, 2009. – 352с.; Стоян Т.А. Система політичної цензури в УРСР у 1920-1930 рр.: монографія / Т.А.Стоян. – К.: Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2010. – 480с.; Горяева Т.М. Политическая цензура в СССР. 1917-1991 гг. / Т.М.Горяева. – М.:РОССПЭН, 2002. – 400с.
 37. ЦДАВО України. – Ф.331. – Опис 2. – Справа 1. – Арк. 1-7.
 38. Там само. – Ф.166. – Опис 8. – Справа 450. – Арк.67-71.
 39. ЦДАГО України. – Ф.1. – Опис 20. – Справа 3089. – Арк.34.
 40. Юровский Л.Н. Денежная политика советской власти (1917-1927) / Л.Н.Юровский. – М.: Финиздат, 1929. – 289с.

А н н о т а ц и я

Анализируется политико-идеологические мотивы политических репрессий против украинской интеллигенции в начале 20-х годов. Выселение за границу и установление политического надзора за "старорежимной" интеллигенцией в 1921-1923 гг. только начало политических репрессий. Ключевые слова: депортации, советская власть, "профессорский пароход", политические репрессии, украинский национализм

A n n o t a t i o n

Analyzes the political and ideological motives of political repression against the Ukrainian intelligentsia in the early 20s. Check-out abroad and the establishment of political surveillance intelligentsia in 1921-1923 was only launched political repression. Keywords: deportation, the Soviet authorities, "professorial boat," political repression, Ukrainian nationalism.

Косач Т. М.

УЖГОРОДСЬКА УНІЯ: ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПРИЧИНИ УКЛАДЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню Ужгородської унії, яка була проголошена 24 квітня 1646 році. Показані історичні, соціально-економічні, політичні та релігійні передумови виникнення та причини укладення унії.

Ключові слова: західне християнство, протестанти, релігія, східне християнство, Ужгородська унія, уніатська церква.

На сучасному етапі розбудови Української держави виключно важливим є переосмислення багатьох проблем вітчизняної історії, які ще в недавньому минулому піддавалися фальсифікації, або ж взагалі замовчувалися. Серед них і питання пов'язане з історією унії на Закарпатті, що цікаве не лише як невід'ємна частина загальної історії, але й сама по собі. З вивченням цієї історії можна побачити, як церковний чинник впливав на інші прояви суспільного життя.

Закарпатці гордяться тим, що східне християнство почалося на Закарпатті, а унія прийшла зі сходу і то на 50 років пізніше, ніж на українських землях.

Урочисте проголошення 24 квітня 1646 р. увійшло в історію як Ужгородська унія, яка заклала основи уніатської церкви в Карпатському регіоні колишнього Угорського королівства. Унія – це союз православної і католицької церков, який передбачав об'єднання деяких елементів східного та західного християнства. Основні передумови Ужгородської унії:

1. Насамперед, слід підкреслити важке становище православного священства на Закарпатті, його низький рівень освіти. Замученість роботою на панщині також не давала йому можливості проводити на належному рівні церковне богослужіння.

2. Той факт, що на собор в Ужгороді прибули лише 63 священники і то тільки ті, яких наказала привести Ганна Другет, свідчить про безправний характер православних на Закарпатті.

3. Не можна погодитися з тими авторами, які твердять, що Ужгородська унія пройшла під тиском угорського уряду, бо такого в той час не існувало. Навпаки, князі Семигородщини були протестантами, і як такі не були прихильниками з'єднання православної і римо-католицької церков. Про це свідчить і те, що першого греко-католицького єпископа заарештували і тримали в тюрмі протягом двох років.

4. Перша половина XVII ст. була насичена важливими революційними подіями, які мали великий вплив на церковні справи. Був занепад як в православній, так і в католицькій церквах. Із усіх революцій цього часу перемогла тільки українська революція під керівництвом Богдана Хмельницького, як вірного захисника руської віри.

5. Ужгородська унія відбулася не на пустому місці. Вона відбулася через 50 років після Берестейської унії, яка заклала основи єднань Східної і Західної церков. Православні Закарпаття використали досвід і надбання Берестейської унії, зберегли східний обряд і в правах були зрівняні з римо-католицькими священниками. Греко-католики Перемишльської єпархії, зокрема її керівництво, надсилали на Закарпаття освічених ченців і священників, які надавали неабияку допомогу місцевим священникам і ченцям. Тут необхідно підкреслити, що зберігся східний обряд, а не київський чи галицький.

Діяльність уніатської (греко-католицької) церкви завжди викликала інтерес дослідників нашого краю. Боротьба за унію була тривалою і дуже складною. Підготовка і проведення унії проходили в складних умовах внутрішнього і міжнародного становища. Дуже гострою була політична і релігійна обстановка як в Закарпатті, так і в сусідніх країнах.

Після 1526 року, коли Угорщина зазнала поразки під Могачем, країни як такої не існувало. Одна частина потрапила під гніт Австрії, центральну Угорщину окупували

турки, а східні землі увійшли до складу Трансільванії, яка претендувала на відновлення угорського королівства [3]. Одна частина потрапила під гніт Австрії, центральну Угорщину окупували турки, а східні землі увійшли до складу Трансільванії, яка претендувала на відновлення угорського королівства. В цих умовах складною була доля Закарпаття. Більшість його земель потрапила до складу Трансільванського князівства, одним із центральних укріплень якого була Мукачівська кріпость. Володіння трансільванців доходили до річки Стара, яка протікає між селами Зняцево, Дубрівка, Чабанівка та ін. Ужгород і всі західні регіони Закарпаття потрапили до складу Австрії. Центром австрійських володінь було м. Ужгород.

Відомо, що між Трансільванією і Австрією йшла гостра боротьба за першість у відновленні прав угорської корони. В ході цієї боротьби, яка тяглася майже 150 років, завжди стояло питання про Закарпаття. Трансільванія намагалася оволодіти всім Закарпаттям, зробити Ужгород одним із своїх опорних пунктів. Трансільванія прагнула знайти собі союзника в особі Польщі, а тому закарпатські землі мали зіграти роль зв'язуючої ланки [6]. У цей же час на землі Закарпаття претендувала і Австрія. Через Закарпаття пролягав шлях проникнення Габсбургів на східні володіння Угорщини. Між цими двома державами розгорілася гостра боротьба [8]. Кульмінація її припадала на першу половину XVII ст., особливо період тридцятирічної війни (1618-1648 рр.). В ході війн, у які втручалися і турки, що володіли Центральною Угорщиною, дуже потерпіло Закарпаття: міста і села часто були в руїнах. Турки користувалися суперечностями між великими державами і грабували Закарпаття, Словаччину та Трансільванію.

Політична обстановка ускладнювалася релігійною: боротьбою між католиками і протестантами з одного боку, між католиками і греко-східними християнами з іншого боку.

Перші реформаційні ідеї з Німеччини і Швейцарії проникали в Угорщину ще до битви під Могачем 1526 року. У Закарпатті також почали поширюватись лютеранство і кальвінізм. Прихильниками нової релігії виступали немеші і багаті міщани. Перші мріяли збагатитись за рахунок обмеження землеволодінь монастирів, католицької церкви, і частково магнатів. Міщани ж прагнули одержати вільні права на торгівлю і ремесло. Ідеї реформації підтримувало і селянство, оскільки сподівалося бодай частково звільнитися від феодалних повинностей. Державні збори Угорщини ще у 1525 році забороняли реформацію і вимагали вигнання з країни лютеранів. Але ця постанова мала зворотні наслідки – протестантизм почав поширюватися ще активніше.

М. Лучкай відмічає у своїй праці "Історія карпатських русинів", що поширення реформаційного вчення сприяло і послабленню загального стану католицького і православного духівництва. Велика частина свіцького кліру разом з віруючими групами переходила на бік протестантів. На бік реформації перейшло і ряд магнатів, які виступали проти абсолютизму Габсбургів. Феодали та бюргери Мараморощини лишалися вірними протестантизму. Вони захопили католицькі костьоли, їх маєтки. Особливу активність виявили німецькі переселенці – поборники лютеранства. У середині XVI ст. нараховувалось понад 20 проотестанських общин, але чисельність вірників була невеликою, оскільки угорська і німецька мови, латинська обрядність були незрозумілими для більшості русинів і румун.

Центром протестанського (кальвіністського) руху стали місто Берегово і села південних районів Березького комітату. Перша протестантська релігійна община організувалася у 1537 році, а в кінці 16 ст. майже в кожному населеному пункті були уже протестанти. У 1545 році в Берегові відбулися два синоди протестантів, які проголосили кальвінізм релігією угорського населення [1].

За м.Береговим протестантський рух охопив Мукачево, Ужгород, Севлюш, Хуст, Тячево, Солотвино та інші міста. Протестантизм зміцнився в Закарпатті, як і в усій Північній Угорщині. Центром протестантизму в XVII ст. стало місто Дебрецен. Сутички між протестантами і католиками часто призводили до великих руйнувань, особливо в першій половині XVII ст. Для боротьби з протестантами в Закарпаття переселялися з Гуменного та інших районів Словаччини єзуїтські ордени, які повсюдно запроваджували терор [2]. Силою зброї єзуїти відбирали від протестантів і повертали католикам церкви з їх мастками, а мирян змушували каятись. Ідеологи контрреформації вживали рішучих заходів і щодо магнатів і немешів, які переходили до протестантизму. Їх звинувачували у зраді, переході на бік турків, позбавляли мастків і привілеїв. Протестантська церква одержала певні права, а феодалам повернули землю і привілеї [4].

Слід підкреслити, що основна маса русинів і в першій половині XVII ст. протестантизму не прийняла, від католицизму відхилялася. Вони домагалися греко-східного віросповідання, яке підпорядковувалося Константинополю. Правда, руська церква Закарпаття мала тоді досить широкі зв'язки з Галичиною, Волинню, Києвом та іншими українськими землями. Ставилося питання про перепідкорення східної церкви Києву, але умов для цього не було.

У першій половині XVII ст., коли греко-східна церква знаходилася в дуже тяжкому становищі, зародився унійний рух в Закарпатті за прикладом Берестейської унії 1546 року [9]. В його основі – єдність з Апостольським Престолом, прагнення підняти культурний рівень і матеріальне становище греко-східного духовенства до римокатолицького. Не відкидаємо думки і про те, що Рим, йдучи назустріч ідеям унії, прагнув посилити свій вплив на Схід.

Підготовка до запровадження унії в Закарпатті проходила ще з кінця XVI ст., і особливо активізувалася в першій половині XVII ст. Натхненником її був П.Пазмань – активний кальвініст, а пізніше і ревний католик-єзуїт. За прорватіканську діяльність його було призначено архієпископом і примасом католицької церкви Угорщини. Спочатку він залучав на бік католицизму феодалів, бюргерів, немешів, а далі почав проводити активну роботу і серед рядових віруючих. Однак помітних успіхів впливу, особливо на селян і міщан, православного віросповідання, П. Пазмань та його однодумці домогтися не змогли. Руське православне населення не переходило у кальвіністську віру, але не сприймало й уніатів [4]. Причину такої поведінки правителі вбачали в тому, що серед католицьких місіонерів було чимало вихідців з русинів. Тому у 1603 році в Закарпаття було направлено одного з палких прихильників Ватикану, єпископа Черемішлянського, поляка А. Крупецького, який уже прославився як поборник унії в Галичині. Останній діяв спільно з графом Ю.Другетом, який у 1609 році повернувся до католицизму, і власником Гуменської домінії А.Гомонаєм. Центром їх діяльності став Краснобрідський монастир. Однак уже через рік, переконавшись у справжніх цілях А.Крупецького та його

спільників, населення Східної Словаччини і Закарпаття наступило проти призв'ідців уніатства. Влітку 1614 року в Краснобрідському монастирі зібралося понад десять тисяч православних, котрі при спробі проголосити унію закидали А.Крупецько камінням і прогнали з церковного двору. Посланець Ватікану – спільник Ю.Другета та А.Гомоная ганебно втік до Перемишля [1]. Провалилася друга спроба нав'язати унію.

Заключний етап запровадження унії припадає на 30-40-і роки ХУІст. Носіями ідеології уніатства стали мукачівський єпископ В.Тарасевич, виходець із Галичини, графиня А.Другет – власниця Ужгородської домінії та Ягерський католицький єпископ Ю.Якушич – брат графині. Спочатку В.Тарасевич видав себе за прихильника православ'я і зумів завоювати прихильність протестанського князя Д.Ракоці, який, визнаючи його у 1634 році єпископом, наказував коменданту Мукачівської фортеці Івану Балінту "оберігати від усіх жорстоких агресорів і обвинувачів" [5]. Проте, згодом В. Тарасевич переходить на бік католиків, оскільки православ'я не давало йому "ні права ні слави". Д.Ракоці звинуватив єпископа у зраді, і 13 грудня 1640 року наказав заарештувати його. Майже два роки відсидів у казематах В.Тарасевич, помилування якого просили кілька єпископів (Ягерський, Саболчський, Трансільванський) і навіть імператор Австрії Фердинанд III [5]. Єпископ В.Тарасевич вийшов на волю і дав обіцянку Д.Ракоці вірно служити православ'ю. Проте і після цього В.Тарасевич усе зробив для запровадження унії. Спільно з В.Тарасевичем діяли графиня А. Другет, монах ордена Василя Великого П.Ростошинський, його підручні, члени ордена – Г.Кошович і Д.Корицький. Спочатку у перевагах унії вони переконували духівництво Ужанського, а далі Березького і Марамороського комітатів. Значна робота проводилася і серед віруючих.

На початку 1646 року, на думку графині А.Другет та її однодумців, умови для проведення унії назріли [10]. На запрошення графині А.Другет 26 квітня 1646 року в Ужгородську фортецю почали сходитися священники і монахи. Очікувалося багато делегатів, готувався не тільки молебень, але й смачний обід. Та скоро стало очевидним, що делегатів не густо. Із священників Закарпаття, яких нараховувалося більше тисячі, до Ужгорода прибуло лише шістьдесят три [1].

Церемонія проголошення унії була урочистою: богослужіння в церкві, посвята кількох священників і, наприкінці, проголошення приєднання до римо-католицької церкви. Унію схвалили незначна кількість священників і монахів. Народні маси у даній церемонії участі не брали і практично й нічого не знали. Умови унії: збереження обрядності і грецької церкви; обрання єпископа єпархії руським духівництвом з наступним затвердженням Ватіканом; надання уніатському духівництву привілеїв нарівні з католиками; визнання папи римського "Вселенським пастирем церкви Христової" [5].

Таким чином, Ужгородська унія була укладена на умовах, в яких перепліталися елементи східного та західного християнства. Серед них із православ'я було взято: місцеву мову проведення богослужінь, святкування східних свят і частини обрядів, а із католицизму – символ віри, визнання главою церкви папи римського. Або інакше кажучи, із східного християнства було взято практику, із західного – теорію та організаційну структуру. Саме це і визначило назву церкви: греко-католицька.

Визначаючи причини укладення Ужгородської унії, необхідно глибоко проаналізувати також соціально-економічні й політичні умови, в яких відбувався цей акт.

бо вони дають повнішу відповідь на питання, з якою метою проголошувалася унія і хто в ній був зацікавлений. Можна однозначно стверджувати, що на перших порах в унії були зацікавлені та "працювали" в її інтересах верхівки – церковна, світська та державна влада.

Стосовно дати укладення унії хотіла б звернути увагу й на таку деталь. У деяких публікаціях час цього акту датується 24 квітня 1649 року. Однак це суперечить дійсності, принаймні, з таких причин: – в усіх документах згадується, що при укладенні унії був присутній угорський єпископ Г.Якушич, який помер у 1647 р., і отже, не міг міг брати участі в унійних торжествах 1646 р.:

-в джерелах йдеться про затвердження унії примасом Угорщини уже в травні 1648 р. і національним синодом у вересні 1648 р.

Акт укладення унії неоднозначно був сприйнятий не лише рядовими віруючими, але й духовенством. Багато протилежних, а часто й навіть таких, що виключають одна одну, оцінок місця й ролі уніатської церкви в історії Закарпаття. У публікаціях роль церкви подається виключно в позитивному плані, вслідко критикуються дослідники які глибоко вивчали історію уніатства, базували свої висновки на конкретних архівних матеріалах, спогадах сучасників тощо. На жаль, серед теперішніх авторів є й такі, які, хоч і мають наукові ступені та звання, проблемами ніколи не займалися. Більшість же сучасних захисників церкви, не маючи потрібних матеріалів, будують свої висновки виключно на емоціях, чітко пристосовуючись до кон'юктури часу. Глибоке вивчення та аналіз діяльності уніатської церкви на підставі такого критерію дає можливість переконатися будь-якому неупередженому досліднику, що в її історії були як позитивні, так і негативні аспекти. У багатьох публікаціях позитивно оцінюється культурно-освітня діяльність церкви, її роль у зміцненні моральності, духовності серед віруючих тощо. Діючи протягом тривалого часу, маючи вплив на велику частину населення краю, добре підготовлені кадри, систематичні видання, церква дійсно позитивно впливала на багатогранне життя населення краю. До цього варто додати активну участь церкви у процесі "відродження" регіону до Європи, прилучення його до західно-європейської культури. Така діяльність викликала рішучий протест частини уніатського духовенства, серед них варто назвати Духновича, Павловича, Сільвая, Митрака, Ставровського-Попрадова та ін. З цього приводу, наведу кілька маловідомих прикладів антинародної діяльності діячів церкви. Це проявилось, перш за все, в проведенні політиків мадяризації русинів єпархії. Єпископ С. Панкович першим започаткував, порушуючи умови унії, проведення богослужінь угорською мовою, бо проведення їх за східними звичаями як писав Ю. Гаджега, що москофільство, сприяє зміцненню православ'я та зв'язків з Росією. Його колега Ю. Фірцак у пастирському посланні вимагав від віруючих старанно вивчати угорську мову, щоб протягом десяти років другого тисячоліття збільшився контингент громадян угорської мови. Завдання ж своєї діяльності він вбачав у тому, щоб в найближчому часі ті греко-католики, які були під його управлінням, стали найширшими, найвідданішими мадярами. У рішенні ж уніатських душпастирів Нижньоворітського округу від 27 березня 1915 р. було прохання про те, щоб дозволили молитись в церквах угорською мовою. Подібних прикладів участі вищих чинів уніатської церкви в діяльності "на користь чужих держав" можна навести багато. Поряд з релігійною, світською й політичною діяльністю професійні активісти греко-католицької церкви продовжували

займатися й під час перебування Закарпаття в складі Чехословаччини та окупації його фашистською Угорщиною. Вона включала активну участь у передвиборних та виборних кампаніях, роботу в парламентах та інших органах управління, в громадських і політичних організаціях тощо. Складаючи немалу частину інтелігенції краю, уніатське духовенство завжди було на краю різногалузевої діяльності. Таким чином, лише комплексний аналіз всіх явищ, як позитивних, так і негативних, з тривалої діяльності уніатської церкви дасть можливість дати їй правильну оцінку.

Нині, коли уряд незалежної України прийняв програму зближення України із Європою, потрібно по-новому оцінити й унійні змагання українського народу.

Використана література:

1. Болдижар М.М. Хто і для чого обілює історію унії? / М.М. Болдижар. – Ужгород «Карпати», 1985. – 157с.
2. Гранчак І., Пальок В. Місто над Ужем / І.Гранчак, В.Пальок. – Ужгород, 1983. – С.40.
3. Історія Венгрії. – Т.1. – М., 1931. – С.299.
4. Кондратович І. Історія Підкарпатської Русі для народу / І.Кондратович. – Ужгород, 1924. – С.50-51.
5. Лучкай М. Історія карпатських русинів / М.Лучкай // НЗУМ. – Т.14. – Ужгород, 1993. – С.176.
6. Magyarorszag tortenete. – I kot. – Вр., 1964. – 81old.
7. Meszaros K. Ungvar tortenete. – Вр., 1973. – 48old.
8. Нариси історії Закарпаття. – Т.1. – Ужгород, 1993. – С.83.
9. Пекар А. Ужгородська унія та її творці / А. Пекар // Відбиток. – Ужгород, 1996. – С. 247-249.
10. Петров А. "Старая вера" / А. Петров // Матеріали для історії Підкарпатської Русі. – Т. 2 – СПб., 1906. – С.12-14.

Т.М. Косач, канд. филос. наук УЖГОРОДСКАЯ УНИЯ: ВОЗНИКНОВЕНИЯ И ПРИЧИНЫ ПОДПИСАНИЯ

Статья посвящена исследованию Ужгородской унии, которая была провозглашена 24 апреля 1646 года. В ней показаны исторические, социально-экономические, политические и религиозные причины создания. Уния – это союз православной и католической церкви, который включает в себя воссоединение некоторых элементов восточного и западного христианств. С православья было взято язык проведения богослужения, празднование восточных праздников и обрядов, а с католичества – символ веры, принятие папы римского главою католической церкви.

Ключевые слова: католичество, православная церковь, Ужгородская уния, христианство.

T.M. Kosach Candidate of Philosophical Sciences

PREREGUISITES OF UZHGOROD UNION CREATION

The article is devoted to the research of Uzhgorod Union, which was proclaimed on the 24 th of April, 1646.

Historical, social and economic, political and religions prerequisites of union creation as well as the role of the Union Church in the history of Transcarpathian region have been analyzed in this article.

Uzhgorod Union used an experience and achievements of Beresteysk Union and played a great part in the history of Transcarpathian region/ This Union had an influence on the development of education, science and culture of Uzhgorod.

Keywords: *Orthodox Church, union, catholic church, Christianity.*

*Коваленко С. М.
НПУ ім. М. П. Драгоманова*

ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕСЬКИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА ПОДІЛЛІ

Висвітлюється культурно-просвітницька діяльність чеських громадських об'єднань на Поділлі в роки незалежності.

Ключові слова: чеська меншина, "товариство ім. Я.А. Каменського", товариство "Голендерські чехи", "ансамбль Студанка".

Освещается культурно-просветительская деятельность чешских общественных объединений на Подолье в годы независимости.

Ключевые слова: чешское меньшинство, "общество им. Я.А. Каменского", общество "Голендерские чехи", "ансамбль Студанка".

The cultural and educational activities of Czech public communities in Podillya region of the period of independence are enlightened.

Key words: *czech minority, the Kamenskiy community, the Holender Czech community, the Czech "Studanka" company.*

Україна стала другою Батьківщиною для представників понад 130 національностей. Реалізуючи визнане міжнародним співтовариством право на національне самовизначення, Україна обрала шлях побудови демократичної, соціальної, правової держави як Батьківщини громадян усіх національностей, які пов'язують свою долю з українською землею [1, с. 555; 2, с. 617; 3]. Великим здобутком молоді незалежної демократичної держави є збереження міжнаціонального миру і злагоди, уникнення потенційних загроз міжнаціональних конфліктів [4, с. 799]. Етнічне розмаїття сучасного глобалізованого світу дедалі частіше сприймається на політичному рівні не стільки як потенційна небезпека суверенітету та територіальній цілісності держави, а як неоціненний культурний скарб, який повинна кожна держава оберігати як зіницю ока.

Українська держава прагне задовольнити соціальні, політичні та культурні потреби національних меншин. Найпростішою формою участі національних меншин у громадському та культурному житті держави є діяльність національно-культурних громадських об'єднань, які виступають соціальними посередниками між громадянським суспільством і державою і сприяють здійсненню етнодержавної політики в Україні. Громадські об'єднання національних меншин вже сьогодні є тим суспільно-політичним механізмом, у якому кристалізуються і через який транслиуються на владно-політичний рівень інтереси різноманітних етнічних меншин України [5, с. 179-180]. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених історії чеської національної меншини України, питання створення та діяльність чеських громадських об'єднань на Поділлі не знайшло свого відображення у спеціальних історичних наукових дослідженнях Я. Вацуліка [6; 7].